



Εισήγηση στην Α' συνάντηση (29.09.2015) του Έπιμορφωτικού Σεμιναρίου τής Ίεράς Μητροπόλεως Μόρφου Δ' Ακαδημαϊκού Έτους (2015-2016)

Εισηγητής: Αρχιμανδρίτης Κυπριανός Μηλιδώνης

Πανιερώτατε,
Σεβαστοί πατέρες,

Η σημερινή μας συνάντηση είναι αφιερωμένη στον Ιουδαϊσμό, την πρώτη μονοθεϊστική θρησκεία στον κόσμο. Η ένασχόληση με την έν λόγω θρησκεία επιβάλλει ιδιαίτερη προσοχή, έπειδή ο τρόπος πού εκφράζεται και βιώνεται σήμερα διαφέρει ριζικά από τον ιστορικό Ιουδαϊσμό, τον όποιο γνωρίζουν όσοι ασχολούνται με τις θρησκείες,

ιδιαίτερα οι θεολόγοι. Ένδεικτικά και μόνον αναφέρω ότι ο Ιουδαϊσμός ήδη από τό τέλος του α' μ.Χ. αιώνα δέν διαθέτει ιερατείο, άρχιερείς, ιερείς και λευίτες, ούτε τελεί θυσίες όλοκαυτομάτων πού γνωρίζουμε από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Η εισήγησή μου διαιρείται σε δύο μέρη: Α' Την έκθεση των βασικών άρχών - δογμάτων πίστεως πού πρεσβεύουν οι Ιουδαίοι σήμερα και Β' Τίς πεποιθήσεις επί τή βάσει των όποιων οι Έβραίοι δέν αποδέχονται τον Ίησου Χριστόν ως Μεσσία. Άν υπάρχει χρόνος θα παρουσιάσω συγκριτικά την έορτή του Πάσχα ήμών των όρθόδοξων με τό Πάσχα των Έβραίων και τόυτο έπειδή άρκετοί χριστιανοί όρθόδοξοι όταν άκοϋν Έβραϊκόν Πάσχα φαντάζονται κάτι αντίστοιχο με τό δικό μας Πάσχα, πράγμα πού δέν εϋσταθεΐ.

Τόν Ιουδαϊσμό με βάση τή θρησκευτική διάρθρωση-ίεραρχία, πού έχει σήμερα, θα μπορούσε κάποιος νά τον άποκαλέσει **Ραββινισμό**, άφοϋ οι ραββίνοι από σχολιαστές-έρμηνευτές του νόμου, πού περιέχεται στην Παλαιά Διαθήκη, έγιναν ή θρησκευτική ίεραρχία και άντικατέστησαν τό ιερατείο του **βιβλικού Ιουδαϊσμού**, του Ιουδαϊσμού πού γνωρίζουμε από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο του σύγχρονου Ιουδαϊσμού, είναι ή διαίρεσή του σε Askenazi Ιουδαϊσμό και σε Sfaradi Ιουδαϊσμό, δηλαδή σε Έβραίους πού προέρχονται από την κεντρική και άνατολική Εϋρώπη (Askenazi) και σε Έβραίους πού προέρχονται από την Ίσπανία, την βόρεια Άφρική και τή Μέση Άνατολή (Sfaradi). Η διαίρεση αυτή πηγάζει από τις διαφορετικές παραδόσεις και τό διαφορετικό λατρευτικό τυπικό πού έχει ή κάθε ομάδα. Ο Sfaradi Ιουδαϊσμός χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο παραδόσεις και τυπικές διατάξεις πού προέρχονται από τό λεγόμενο Βαβυλωνιακό Ταλμούδ ενώ ο Askenaziiουδαϊσμός χρησιμοποιεί παραδόσεις και τυπικές διατάξεις πού προέρχονται από τό λεγόμενο Παλαιστινιακό Ταλμούδ. Οί δύο έκδοχές του Ταλμούδ διαμορφώθηκαν την έποχή τής μετοικεσίας μέρους των έβραίων στη Βαβυλώνα τό 586 π. Χ. Οί δύο ομάδες όμοιάζουν άρκετά με τις διάφορες χριστιανικές όμολογίες. Η κάθε ομάδα έχει δικό της ιερατείο. Στο Ίσραήλ υπάρχουν δύο άρχιραββίνοι (Rav Rashile Israel) και δύο άρχιραββινίες (Rabanut Rashitle israel), μία για κάθε ομάδα. Μερικοί ιστορικοί, κυρίως έβραίοι, υποστηρίζουν ότι οι Askenazi έβραίοι έθνολογικά είναι Κουζάροι ή Χαζάροι, φυλή που ζούσε στην Κριμαία και στις άνα-τολικές άκτές τής Μαύρης Θάλασσας (Πρβλ. Shlomo Sand, Mataive' ekhhumtza ha'amhayejudi?, Resling 2008 και στα έλληνικά: Πότε και πώς έπινοήθηκε ο Έβραϊκός Λαός, έκδόσεις Πανδώρα, 2012).

Έκτός από την πιό πάνω διαίρεση, ή όποια έχει φυλετική, θα έλεγα, προέλευση οι Έβραίοι διαιρούνται στις έπόμενες τάσεις (ρεύματα, όμολογίες):

- Τόν όρθόδοξο Ιουδαϊσμό, ο όποιος είναι προσηλωμένος στις άρχαίες παραδόσεις.
- Τόν συντηρητικό Ιουδαϊσμό, ο όποιος είναι προσκολλημένος στους παραδοσιακούς τύπους λατρείας.
- Τόν μεταρρυθμισμένο Ιουδαϊσμό, ο όποιος είναι προσαρμοσμένος στα πλαίσια του δυτικού τρόπου ζωής. (Έμφανίστηκε κατά τον 19ο αιώνα, όταν οι έβραίοι άρχισαν νά έπηρεάζονται από τις κοινωνίες των Εϋρωπαϊκών χωρών

στis όποιες ζούσαν. Υποστηρίζει ότι ή ίουδαϊκή θρησκεία πρέπει νά έκσυγχρονιστεί και ότι ό Νόμος δέν πρέπει νά έρμηνεύεται «ώς κατάλογος περιορισμών, αλλά ως σύνολο γενικών προσανατολισμών, και

- Τόν χασιδικό Ιουδαϊσμό (Μυστικιστικός Ιουδαϊσμός).

Γιά τόν Χασιδικό Ιουδαϊσμό και τίς άκρότητές του ύπάρχει πλούσια βιβλιογραφία, έδώ αναφέρω ένδεικτικά μερικά μόνον έργα: Israel Shahak, Jewish History, Jewish Religion: The Weight of Three Thousand Years, Stylus Publishing, LLC, December 1994 (= Ισραήλ Σαχάκ, Εβραϊκή Ιστορία, Το βάρος τριών χιλιάδων χρόνων, Έναλλακτικές έκδόσεις, Β' έκδοση 2009)

Οί έβραίοι σήμερα έρμηνεύουν τήν πίστη τους μέ πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, είτε ως άυστηρά όρθόδοξη είτε ως άπόλυτα κοσμική

Οί Ραββίνοι προέρχονται άπό τό κίνημα τών Φαρισαίων, και άνέλαβαν την πνευματική και νομοθετική έξουσία τών Έβραίων μετά τήν καταστροφή του Δευτέρου Ναού (του Σολομώντα) το 70 μ.Χ. και τήν έξαφάνιση του ίερατείου. Λόγω τών νέων άναγκών του έβραϊκού λαού οι Ραββίνοι προσπάθησαν να επανερμηνεύσουν τίς έβραϊκές έννοιες και θρησκευτικές πρακτικές. Έκτός από κάποια μικρά κινήματα στο περιθώριο, όπως οι Καραΐτες, ό Ραββινικός Ιουδαϊσμός άποτελέσε τήν κυρίαρχη μορφή τής έβραϊκής θρησκείας για σχεδόν 19 αιώνες, και εξακολουθεί μέχρι σήμερα. Ο Ραββινικός Ιουδαϊσμός παρήγαγε το Ταλμούδ, τό Μιντράς, τόν μυστικισμό τής Καμπάλα, καθώς και τίς μεγάλες μορφές της.

Γενικά στοιχεία

Ο ίουδαϊσμός είναι ή παραδοσιακή θρησκεία τών Έβραίων· αριθμεί 15 περίπου έκατομμύρια πιστών ανά τήν Υφήλιο· είναι ή πρώτη μονοθεϊστική θρησκεία και άποτελεί τό θεμέλιο του Χριστιανισμού και του Μωαμεθανισμού – Ισλαμισμού· διαφέρει άπό τίς ύπόλοιπες θρησκείες, επειδή ή άύθεντία της δέν άποδίδεται σε κάποιο πρόσωπο, αλλά στis Γραφές και τίς παραδόσεις· Οί ιστορικές του καταβολές άναζητούνται στους χρόνους εμφάνισως του έβραϊκού λαού στο προσκύνιο τής ιστορίας και τοποθετούνται άπό τήν πλειοψηφία τών μελετητών στο πρώτο τέταρτο τής δεύτερης πρό Χριστού χιλιετίας, ενώ μία άλλη ομάδα, που άποτελείται κυρίως άπό έβραίους ιστορικούς, τοποθετεί τήν εμφάνιση του μόλις στο δεύτερο ήμισυ τής α' πρό Χριστού χιλιετίας (πρβλ. Schlomo Sand ένθα άνωτέ-ρω)· τόν ίδρυτή του δέν τόν γνωρίζουμε· οι γνωστές προσωπικότητες του Άβραάμ και του Μωυσή άπλά καθόρισαν τόν χαρακτήρα τής θρησκείας.

Βασικές διδασκαλίες.

Ο ίουδαϊσμός διδάσκει τήν ύπαρξη ενός μόνο Θεού, ό όποιος είναι:

1. Ένας και Μοναδικός, και μάλιστα Παντογνώστης.

Πρόκειται για τήν κυριότερη διδασκαλία του ίουδαϊσμού. Ο τονισμός τής μοναδικότητας του Θεού αντίδιαστέλλει τόν ίουδαϊσμό άπό τίς πολυθεϊστικές θρησκείες του περιβάλλοντος μέσα στο όποίο εμφάνιστηκε και διαμορφώθηκε. Ο Ένας αυτός Θεός είναι ό μόνος άληθινός, δηλαδή ό μόνος ύπάρχων σε αντίθεση μέ τούς άλλους Θεούς, οι όποιοι θεωρούνται ψευδείς, δηλαδή άνύπαρκτοι.

2. Θεός Προσωπικός

Μέ τή φράση «Θεός προσωπικός» έννοούν ότι ό Θεός ταυτίζεται μέσω σχέσεων προσωπικών. Είναι ό Θεός του Άβραάμ, του Ίσαάκ, του Ίακώβ. Ο Θεός δέν είναι μία άπρόσωπη άνώτερη δύναμη, όπως λένε μερικοί: «ναί, έγώ πιστεύω στο Θεό σαν μία άνώτερη δύναμη, άπρόσωπη», ούτε μία αρχή ή όποια έξηγεϊ τόν κόσμο όπως διδάσκει ό άρχαίος Έλληνισμός, ούτε ό Νους, ό σκεπτόμενος νους μέ τόν όποιο και πάλιν οι άρχαίοι Έλληνες άπό κάποια χρονική στιγμή και μετά ταύτιζαν τόν Θεό, κάτι που δυστυχώς έπραξαν και άρκετοί χριστιανοί, κυρίως αίρετικοί, άκόμη και στην Πατερική περίοδο.

Ούτε στην Παλαιά Διαθήκη ούτε στην έβραϊκή αντίληψη περί Θεού είναι νοητή (= δεκτή, άποδεκτή) ή έννοια του Θεού μέ άναφορά στο νοϋ. Ο Θεός ταυτίζεται μόνο διά μέσου προσωπικών σχέσεων· είναι ό Θεός του Άβραάμ, του Ίσαάκ, του Ίακώβ. Αυτό βέβαια δέν λέει τίποτε για τή φύση του Θεού, αλλά λέγει ότι ό Θεός είναι πάντοτε σχετιζόμενος, δέν είναι μία μονάδα, δέν είναι ένα άτομο που άπομονώνεται. Βρίσκεται πάντα σε προσωπική σχέση.

Ένα άλλο στοιχείο αυτού του προσωπικού χαρακτήρα του Θεού είναι ότι ο Θεός της Παλαιάς Διαθήκης, ο Θεός της Βίβλου, δεν είναι μόνον αυτός διαρκώς σε σχέση προσωπική, αλλά καλεί επίσης τον άνθρωπο σε ελεύθερη προσωπική σχέση, σ' ένα τρόπο ύπαρξης σαν τον δικό Του. Έπομένως είναι Θεός ελεύθερων προσωπικών σχέσεων.

3. Θεός Παντοδύναμος

Η πίστη του ιουδαϊσμού για τη παντοδυναμία του Θεού είναι η ίδια με εκείνη του χριστιανισμού. Η παντοδυναμία του Θεού δεν είναι απόλυτη όπως νομίζουν πολλοί, ή θα ήθελαν κάποιοι για δικούς τους ιδιοτελείς λόγους, αλλά σχετική: Περιορίζεται από τη φύση του ίδιου του Θεού, τον χαρακτήρα του και τη συλλειτουργία των θείων ιδιοτήτων Του που δημιουργούν την τελειότητα Του, και από οτιδήποτε, είναι λογικό και μη αντιφατικό με την φύση ή την ύπαρξή του. Για τις αποκλείουσες πεποιθήσεις κάποιων εβραίων από την ιουδαϊκή πίστη περί της παντοδυναμίας του Θεού πρβλ. Χάνς Γιόνας (έβραϊός φιλόσοφος), Η έννοια του Θεού μετά το Αουσβιτς. Μία από ιουδαίων φωνή, έκδόσεις Άρμος 2001 και Καθημερινή (έφημερίδα) 18. 11.2015: Ο Θεός μετά το Αουσβιτς κατά τον Χανς Γιόνας Του Σταύρου Ζουμπουλάκη.

4. Θεός Δημιουργός και Κυβερνήτης του σύμπαντος Κόσμου.

Ο Θεός είναι ο δημιουργός του παντός· δημιούργησε το σύμπαν. Πριν τη δημιουργία δεν υπήρχε τίποτε. Ο κόσμος έχει αρχή, δημιουργήθηκε εκ του μηδενός. Ο Θεός προηγείται του κόσμου και διακρίνεται από αυτόν, είναι έντελώς άλλος από αυτόν. Για τον ίδιο λόγο ο Θεός είναι Κύριος του κόσμου.

5. Θεός Πανάγαθος και Ύπερβατικός.

Το όνομα Του είναι το τετραγράμματο יהוה (YHWH), που στα ελληνικά αποδίδεται ως Γιαχβέ ή Ίεχωβά.

6. Θεός, ο οποίος απαιτεί από τον άνθρωπο απόλυτη πίστη σ' Αυτόν

7. Δίκαιος Κριτής, με αγάπη όμως για τους ανθρώπους.

8. Πρόσωπο με τό οποίο ο άνθρωπος μπορεί να έχει διαλεκτική σχέση.

9. Ο κόσμος είναι «καλός λιαν» (=πολύ καλός).

Ο κόσμος ως δημιούργημα του Θεού είναι καλός. Τό κακό είναι μία κατάσταση, στην οποία περιέρχεται ο κόσμος από την κακή χρήση της ελευθερίας του ανθρώπου. Ο ίδιος ο κόσμος δεν είναι κάτι κακό. Χαρακτηριστικό της αξίας του είναι ότι ο Θεός αναθέτει στον άνθρωπο την αποστολή του φροντιστή και φύλακα του.

10. Η δημιουργία του ανθρώπου και η πτώση του.

Ο άνθρωπος δημιουργείται ως μία ψυχοσωματική ένότητα· ο άνθρωπος είναι και τὰ δύο αυτά στοιχέα και όχι μία ψυχή σε ένα σώμα που της είναι ξένο. Δημιουργήθηκε «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» του Θεού. Ώς μέρος του κόσμου ο άνθρωπος εξαρτάται από τό Θεό, προικίζεται όμως με ελευθερία έναντι του Θεού. Η απόπειρα αυτόθεοποίησης του ανθρώπου έχει ως αποτέλεσμα τον άποχωρισμό του από τό Θεό, την πηγή της ζωής, και κατ' επέκταση τό θάνατο.

11. Ο Θεός σώζει.

Μετά τη δημιουργία του κόσμου τό κύριο έργο του Θεού συνίσταται στη σωτηρία του. Τό έργο αυτό πραγματοποιείται με έκλογή ενός τμήματος της ανθρωπότητας, τό οποίο θά ζει τέτοια ζωή, που θά τό διατηρεί σε κοινωνία με τό Θεό. Κύρια αρχή αυτής της ζωής είναι νά έχει Θεό του μόνο τον ίδιο και νά τηρεί τις έντολές Του. Τό τμήμα αυτό της ανθρωπότητας είναι ο Ίσραήλ, ο οποίος για τον λόγο αυτόν ονομάζεται «λαός του Θεού». Ο Θεός εκλέγει τον Άβραάμ ως γενάρχη αυτού του λαού· ανανεώνει την έκλογή μέσω των άλλων πατριαρχών και τελικά συνάπτει μ' αυτόν συμφωνία (διαθήκη) μέσω του Μωυσή στο Όρος Σινά.

12. Σωτηρία

Η σωτηρία συμβαίνει στο τέλος της ιστορίας. Ήδη από την εποχή της Έξοδου υπάρχει μεταξύ των ιουδαίων ή προσδοκία ανάδειξης του έθνους τους σε πρότυπο και ήγήτορα της ανθρωπότητας. Αυτό θά συνέβαινε στην τελική φάση της ιστορίας σε μία πορεία που κινείται από τό παρελθόν προς τό μέλλον. Η ιδέα αυτή στους προφήτες πήρε τη

μορφή τής «Ημέρας του Γιαχβέ», δηλαδή τής εποχής που οι έχθροι του Ισραήλ θα κατατροπώνονταν και ένας βασιλιάς προερχόμενος από τον οίκο του Δαβίδ θα ίδρυε μία καινούργια βασιλεία. Αργότερα όμως, η ιδέα τής εθνικής αποκατάστασης αντικαθίσταται από εκείνη τής παγκόσμιας σωτηρίας των δικαίων, που θα προέλθει από κάποιο κεχρισμένο (= εκλεγμένο) από το Θεό γι'αυτόν το σκοπό Μεσσία. Στη σωτηρία αυτή συμπεριλαμβάνεται ή προσδοκία τής ανάστασης των νεκρών.

Οι Μεσσιανικές αντίληψεις του Ιουδαϊσμού είναι άσαφείς· δέχεται άλλη ζωή, τονίζει όμως την παρούσα και τή σημασία να είναι (ή παρούσα ζωή) ενάρετη και δίκαιη· πιστεύει σε μία άλλη ζωή όπου υπάρχει ή ανταμοιβή και ή τιμωρία. Η πίστη στη σωματική ανάσταση είναι άσαφής. Άσαφής είναι και ή προσδοκία «τής Βασιλείας του Θεού», μιάς μελλοντικής εποχής με κοινωνίες ενάρετες.

Κυρίως στη διάρκεια του Μεσαίωνα, καθώς και στα νεότερα χρόνια, οι βασικές διδασκαλίες του Ιουδαϊσμού διακλαδώθηκαν σε διάφορες παραλλαγές, συχνά πολύ διαφορετικές μεταξύ τους. Η Μετενσάρκωση (Gilgul Neshamot) λ.χ. δεν είναι δόγμα του παραδοσιακού Ιουδαϊσμού. Δεν αναφέρεται ούτε στην «εβραϊκή Βίβλο» (Tanakh), ούτε στα κλασικά ραββινικά έργα Mishnah και Ταλμούδ, ούτε στον Μαϊμονίδη (Maimonides, 13 Αρχές τής Πίστεως). Στην ακολουθία όμως τής ημέρας του εξιλασμού (Γιόμ Κιπούρ) που τελείται σε συναγωγές όρθοδόξων εβραϊκών κοινοτήτων Ashkenazi (Ashkenazi καλούνται οι Έβραϊοί που προέρχονται από την Γερμανία, την Πωλονία και την ανατολική Ευρώπη) γίνεται δέηση να επανορθώσει ο θεός δέκα αδέρφια του Ίωσήφ έναντι των δέκα μαρτύρων, οι οποίοι θανατώθηκαν από τους ρωμαίους. Ο εβραϊκός μυστικισμός (Kabbalah) διδάσκει την πίστη στη μετενσάρκωση (Gilgul Neshamot = κατά λέξη «κύκλος ψυχών», στον πληθυντικό gilgulim). Σήμερα ή μετενσάρκωση είναι κοινή πεποίθηση του σύγχρονου Χασιδικού Ιουδαϊσμού (Hasidic Judaism).

Τα κείμενα τής καμπάλα συλλέχθηκαν μεταξύ του 5ου και 13ου αιώνα στην Ισπανία και τή Μέση Ανατολή. Πνευματικός πατέρας τής Καμπάλα είναι ο Ραββίνος Σιμόν Γιοχάι (Shimon) ο οποίος κατέγραψε τα κείμενα τον 2ο μ.Χ. αιώνα στο έργο του Ζοχάρ. Η Καμπάλα θεωρείται πολύ ιερή και διδάσκεται μόνο σε Έβραϊούς μελετητές του Ταλμούδ και μάλιστα όταν έχουν περάσει το 40^ο έτος τής ηλικίας τους και έχουν ζήσει αγνή ζωή.

Τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού

Το κύριο ιερό κείμενο του Ιουδαϊσμού είναι ή Εβραϊκή Βίβλος. Αυτή κατά τους Ιουδαίους αποτελείται από 24 επιμέρους βιβλία που συγκεντρώθηκαν όριστικά το 90 μ.Χ. Τα βιβλία αυτά διαιρούνται σε τρεις ομάδες:

1. Τήν Πεντάτευχο ή Τορά (= διδασκαλία ή νόμος, επειδή περιέχει το νόμο που έδωσε ο Θεός στο Μωυσή).
2. Τους Προφήτες και
3. Τα Αγιόγραφα.

Δεύτερο σε σπουδαιότητα ιερό κείμενο είναι το Ταλμούδ (βαβυλωνιακό και παλαιστινιακό), το οποίο συντάχθηκε τον 5^ο με 6^ο αι. μ.Χ. και αποτελεί έκτετα-μένο υπόμνημα τής Μισνά (Mishna). Η Μισνά συντάχθηκε το 2^ο μ.Χ. αι. και άφορα τή λατρεία, τις έορτές, τις σχέσεις των φύλων, το άστικό και ποινικό δίκαιο κ.ο.κ. Το Ταλμούδ έδωσε στον παραδοσιακό Ιουδαισμό τή συγκεκριμένη μορφή που έχει ουσιαστικά ως σήμερα.

Σύμβολα

Τα βασικότερα όρατά σύμβολα του Ιουδαϊσμού είναι

- Η Επτάφωτη Λυχνία (Μενόρα)
- Το Άστρο του Δαβίδ (Μαγκέν Νταβίντ) και
- Η Μεζούζα

Ήμικυλινδρικό μικρό κουτί, μέσα στο οποίο τοποθετείται τεμάχιο περγαμηνής πάνω στο οποίο είναι έγχαρakteri οι στίχοι 6:4-9 και 11:13-21 του Δευτερονομίου, και αναρτάται λοξά στη δεξιά πλευρά του παραστάτη κάθε εισόδου (πύλη ή θύρα) για να υπενθυμίζει την πανταχού παρουσία του Θεού. Το κουτί έχει σχισμή διά τής οποίας όρταται ή λέξη Παντοδύναμος (Shaddai), ή οποία είναι έγχαρakterη στην πίσω πλευρά τής περγαμηνής. Οι εύσεβεις Ιουδαίοι

συνήθως προσκυνούν τήν μεζούζα είσερχόμενοι και έξερχόμενοι.

- Τό πομπῶδες και συνήθως από γούννα πηλήκιο (καμπέλο) πού φέρουν οί γνωστοί σ' έμας ώς Ραββίνοι και τό άπλό σκουφάκι πού φέρουν οί πλείστοι τών έβραίων συμβολίζουν τήν άποδοχή του θείου Νόμου και τήν ύποταγή τους σ' Αύτόν.

Έορτές

Οί έορτές του Ίουδαϊσμου διαιροϋνται σε έβδομαδιαίες και έτήσιες. Τό Σάββατο είναι ήμέρα άνάπαυσης και λατρείας. Τό βράδυ τής Παρασκευής, μετά τήν επιστροφή από τήν Συναγωγή, στα σπίτια γίνεται ειδική οικογενειακή θρησκευτική τελετή, ή όποία περιλαμβάνει προσευχή, εύλογία άρτου και οίνου, και παράθεση δείπνου. Τό τυπικό προβλέπει συμμετοχή στις άκολουθίες πού τελούνται στη Συναγωγή και άποφυγή έργασίας και ταξιδιών.

Στις έτήσιες έορτές ανήκουν

- Η άρχή του νέου έτους (Ρος Χασιανά, Rosh Hashana).

Η έορτή διαρκεί δέκα μέρες και θεωρείται περίοδος περισυλλογής, περίσκεψης, αύτοελέγχου και μετάνοιας,

- Η ήμέρα τής έξιλέωσης (Γιόμ Κιπούρ).

Η έν λόγω έορτή έορτάζεται δέκα μέρες μετά από τήν έορτή τής πρωτοχρονιάς και διανύεται με νηστεία, προσευχή για εύνοια από τό Θεό και συμμετοχή στην άκολουθία στη συναγωγή

- Η έορτή τής Σκηνοπηγίας (Σουκώτ).

Η έορτή είναι όκταήμερη και έορτάζεται εις άνάμνηση τής έξόδου από τήν Αίγυπτο, όταν οί Έβραίοι ήταν ύποχρεωμένοι να ζοϋν σε σκηνές (σουκώτ). Η έορτή άρχίζει τήν 15^η μέρα του πρώτου μήνα. (Ο πρώτος μήνας του Ιουδαϊκού ήμερολογίου άντιστοιχεί με τόν μήνα Σεπτέμβριο). Κατά τή διάρκεια τής έορτής κατασκευάζονται όμοιώματα σκηνών και διακοσμούνται με λουλούδια και καρπούς,

- Τό κλείσιμο (= όλοκλήρωση) τής Πεντατεύχου (Τορά).

Τήν ήμέρα αύτή διαβάζονται οί τελευταίοι στίχοι από τήν Πεντάτευχο και τό βιβλίο γυρίζει στην άρχή για τήν έτήσια άνάγνωσή του . Τό βιβλίο τής Πεντατεύχου περιφέρεται σε λιτανεία έντός τής Συναγωγής. Η έορτή τελείται τήν 23^η μέρα του πρώτου μήνα,

- Η έορτή τών ένκαινίων του ναού του Σολομώντα (Χανουκά).

Όνομάζεται και έορτή τών φώτων και έορτάζεται λίγο πριν από τα Χριστούγεννα. Τελείται σε άνάμνηση τής ανανέωσης τής λατρείας στον ναό του Σολομώντα στα Ίεροσόλυμα μετά τήν άπελευθέρωσή τους, κατόπιν έξεγέρσεως τόν δεϋτερο αιώνα π.Χ., από τους Σελευκίδες, διαδόχους του Μεγάλου Άλεξάνδρου, οί όποιοι κυβερνούσαν τή Συρία και τήν Παλαιστίνη και προσπάθησαν να έξαναγκάσουν τους Έβραίους να έγκαταλείψουν τή πατρώα πίστη τους. Η έορτή διαρκεί όκτώ μέρες. Στη διάρκεια τών όκτώ ήμερών τελούνται ειδικές άκολουθίες στις συναγωγές και άνάπτονται όκτώ λαμπάδες, μία για κάθε ήμέρα. Η έορτή είναι έορτή χαράς και άνταλλάσσονται δώρα.

- Η έορτή τής διάσωσης τών Έβραίων στα χρόνια τής βαβυλώνιας αίχμαλωσίας από τήν Έσθήρ, Ιουδαία σύζυγο του βασιλιά τής Βαβυλώνας (Πουρίμ)Στις συναγωγές διαβάζεται τό βιβλίο τής Έσθήρ. Η έορτή έχει χαρμόσυνο περιεχόμενο και θυμίζει με τίς μάσκες και τίς άλλόκοτες ένδυμασίες τά καρναβάλια με τά όποια συμπίπτει και χρονικά,

- Τό Πάσχα (Πέσαχ).

Η έορτή τελείται τήν άνοιξη σε άνάμνηση τής έξόδου από τήν Αίγυπτο και προηγείται του χριστιανικού όρθοδόξου Πάσχα από μία μέχρι έπτά ήμέρες. Κατά τήν διάρκεια τής έορτής, ή όποία διαρκεί όκτώ ήμέρες, οί Έβραίοι τρώνε άζυμο ψωμί (ματσότ) σε άνάμνηση τών κακουχιών τών προγόνων τους. Η έορτή σήμερα δίνει τήν εύκαιρία για προσευχή σε όσους είναι άκόμα ύπόδουλοι.

- Η έορτή τής Πεντηκοστής (Σιαβουώτ, Shavuot).

Έορτάζεται πενήντα μέρες μετά τήν έορτή του Πάσχα. Αρχικά ήταν ή έορτή επί τή συγκομιδή του κριθαριού, βασικού προϊόντος για τήν έπιβίωση του άνθρώπου τότε αλλά και σήμερα. Άργότερα, έγινε έορτή σε άνάμνηση τής

παράδοσης του Νόμου στον Μωυσή. Στις συναγωγές διαβάζεται την ημέρα αυτή το βιβλίο της Ρούθ. Σε ορισμένες συναγωγές κατά την ακολουθία της ημέρας αυτής γίνεται η παρουσίαση των παιδιών, τα οποία με την καθοδήγηση των ραββίνων αποπεράτωσαν τις σπουδές τους περί την πίστη, και τα οποία δηλώνουν την άφοσίωσή τους στο Θεό και την πρόθεσή τους να ζήσουν σύμφωνα με το νόμο Του.

Τόποι Λατρείας

Οι τόποι λατρείας του Ιουδαϊσμού είναι πρώτιστα ο Ναός, τον όποιον έκτισε το πρώτον ο Σολομών στα Ιεροσόλυμα, και ο όποιος καταστράφηκε όριστικά το 70 μ. Χ. από το ρωμαίο στρατηγό Τίτο, και η Συναγωγή. Η συναγωγή είναι αίθουσα προσευχής, μελέτης και σύναξης, στην όποία υπάρχουν:

- Η Κιβωτός (Ααρών Χακόντες, AaronHakondesh)

Η Κιβωτός είναι κιβώτιο σταθερά τοποθετημένο πάνω στον τοίχο της συναγωγής, ο όποιος βλέπει προς την Ίερουσαλήμ, και κλείνει με βήλο (κουρτίνα) ή πόρτα. Η Κιβωτός περιέχει τους Κυλίνδρους της Βίβλου (Τανάχ),

- Το Μπιμά (Βήμα)

Το μπιμά βρίσκεται μπροστά από την Κιβωτό και αποτελείται από ένα ύπερυψωμένο βάθρο και μία έδρα ανάγνωσης, μελέτης (ανάλογο, αντίστοιχο του άμβωνα στο χριστιανικό ναό) άπ' όπου αναγινώσκονται τα ιερά κείμενα. Το Βήμα (Μπιμά) βλέπει προς την Κιβωτό καθώς επίσης και προς την Ίερουσαλήμ, και

- Τα καθίσματα, τα όποια είναι τοποθετημένα κατά παράταξη, σε εύθεια ή πεταλοειδή γραμμή, ανάλογα με το αρχιτεκτονικό σχήμα της συναγωγής και στραμμένα προς την Κιβωτό.

Η συναγωγή έμφανίστηκε μετά την καταστροφή του πρώτου ναού το 586 π.Χ. Ώς λατρευτικός χώρος όμως, αναπτύχθηκε μετά την καταστροφή του δεύτερου ναού του Σολομώντα το 70 μ.Χ. Η λατρεία συνίσταται από τρείς βασικές ακολουθίες που γίνονται καθημερινά το πρωί, το απόγευμα και το βράδυ.

Στα τελούμενα στη συναγωγή υπάρχουν κάποιες διαφορές μεταξύ Μεταρρυθμισμένων και Όρθοδόξων Ιουδαίων· στις συναγωγές των όρθοδόξων Ιουδαίων λ. χ. ο ρόλος των γυναικών είναι περιορισμένος· υπάρχει μάλιστα γυναικωνίτης ή κάποιος άπομονωμένος χώρος, όπου παραμένουν κατά τη διάρκεια της λατρείας. Στις Μεταρρυθμισμένες συναγωγές οι γυναίκες όχι μόνο κάθονται μαζί με όλους τους πιστούς αλλά έχουν και ένεργητικότερο ρόλο, ο όποιος σε κάποι-ες περιπτώσεις φθάνει και στη χειροτονία τους σε ραββίνους. Άλλη διαφορά είναι η κάλυψη της κεφαλής με καπέλο ή ένα μικρό στρογγυλό σκούφο για τους άνδρες και διάφορα καλύμματα για τις γυναίκες. Στις Μεταρρυθμισμένες αυτό δεν είναι ύποχρεωτικό.

Λατρεία

Το Ιουδαϊκό τυπικό λατρείας προβλέπει τρείς καθημερινές ακολουθίες (πρωί, απόγευμα, βράδυ). Οι ακολουθίες περιλαμβάνουν ανάγνωση κειμένων από την Πεντάτευχο (Τορά), τους ψαλμούς, προσευχή και κήρυγμα. Οι ακολουθίες του Σαββάτου και των έορτών είναι μακροσκελέστερες από εκείνες των καθημερινών. Με τον όρο «προσευχή» έννοείται το τμήμα εκείνο της ακολουθίας, το όποιο περιλαμβάνει δεήσεις και αίτήματα (κάτι ανάλογο των εϋχηστικών, της έκτενοϋς και των πληρωτικών των δικών μας ακολουθιών) προς τον Θεό, και το όποιο λέγεται άντιφωνικά μεταξύ του ραββίνου και του έκκλησιάσματος.

Οι ραββίνοι, οι όποιοι προΐστανται της λατρείας, όπως και της κοινότητας γενικά, δεν είναι ιερείς, αλλά θρησκευτικοί διδάσκαλοι.

Το Ιουδαϊκόν Έτος

Το Ιουδαϊκόν έτος είναι σεληνιακό και αρχίζει στο τέλος Σεπτεμβρίου ή αρχές Οκτωβρίου με τη γιορτή του Νέου Έτους. Μετά από δέκα μέρες ακολουθεί η Ημέρα της Έξιλέωσης, αφιερωμένη στη μετάνοια. Μετά από πέντε μέρες ακολουθεί η γιορτή της Σκηνοπηγίας σε ανάμνηση της περιπλάνησης στην έρημο επί 40 χρόνια πριν έγκατασταθούν στη γή Χαναάν, τη γή της έπαγγελίας. Δύο μήνες περίπου αργότερα γιορτάζεται η Χανουκά, σε ανάμνηση της νίκης κατά των Σελευκιδών, το 2ο π.Χ. αι. Κατά τις αρχές της άνοιξης γιορτάζεται η Πουρίμ σε ανάμνηση των γεγονότων του βιβλίου της Έσθήρ. Κατά το μήνα Νισάν (μεταξύ Μαρτίου και Άπριλιου) γιορτάζεται το Πάσχα (Πέσαχ = διάβαση), δηλαδή η έξοδος από την Αίγυπτο. Έπτά εβδομάδες μετά τη δεύτερη μέρα του Πάσχα γιορτάζεται η Πεντηκοστή σε

ανάμνηση τῆς ἀποκάλυψης τοῦ Θεοῦ στο ὄρος Σινά. Πέντε ἐβδομάδες περίπου μετά τήν Πεντηκοστή τηρεῖται πένθος διάρκειας τριῶν ἐβδομάδων σέ ἀνάμνηση τῆς καταστροφῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντα.

Ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἐργασίας τό Σάββατο

«Ἄν κάποιος χτίζει το Σάββατο, πόσο πρέπει νά χτίσει γιά νά θεωρηθεῖ ὅτι ὑπέχει εὐθύνη; Ἄν χτίζει, ἔστω καί ἐλάχιστα, ἄν σμιλεῦει τήν πέτρα, χτυπά μέ σφυρί ἢ μέ πελέκι ἢ ἀνοίγει μιὰ τρύπα, ὅσοδήποτε λίγο κι ἄν κάνει ὀτιδήποτε ἀπ' αὐτά, ὑπέχει εὐθύνη. Αὐτός εἶναι ὁ γενικός κανόνας: ὅποιος κάνει τό Σάββατο δουλειά πού ἐπιφέρει κάποιο μόνιμο ἀποτέλεσμα, ὑπέχει εὐθύνη»(Ἀπό τή συλλογή κειμένων τῆς Μισνά τοῦ Isidore Fishman, Gateway to Mishnah, London 1956, σ. 52).

ΙΟΥΔΑΪΚΑ ΕΘΙΜΑ

Περιτομή

Στήν Παλαιά Διαθήκη, ὁ Θεός ζητᾷ ἀπό τόν Ἀβραάμ νά περιτμηθεῖ καί νά περιτμήσει τοὺς ἀπογόνους καί τοὺς δούλους του ὡς ἀπόδειξη τῆς συμφωνίας πού συνάπτει ὁ Θεός μέ τόν Ἰσραήλ. Ἔτσι, ὀκτώ μέρες μετά τή γέννησή τους, ὅλα τά ἀγόρια ὑποβάλλονται σέ περιτομή. Ἡ περιτομή γιορτάζεται τελετουργικά μέ ἓνα ἑορταστικό γεῦμα.

Ταφή

Ὁ ἑβραῖος νεκρός πρέπει νά θάβεται τό συντομότερο δυνατό μετά τό θάνατό του. Τό σῶμα τοῦ νεκροῦ πρέπει νά εἶναι ντυμένο στά λευκά. Ἡ ταρίχευση καί ἡ ἀποτέφρωση τῶν νεκρῶν ἀπαγορεύονται. Σύμφωνα μέ τοὺς ἑβραῖους, τό σῶμα πρέπει νά μένει μέσα στή γῆ.

Καθαρές καί ἀκάθαρτες τροφές

- Καθαρές τροφές (kosher): Εἶναι οἱ τροφές πού προέρχονται ἀπό βοοειδή, αἰγοπρόβατα καί ἐλάφια
- Ἀκάθαρτες τροφές: Εἶναι τό χοιρινό κρέας, τό φιλέτο, τά μαλάκια, τά ὄστρακοειδή καί τά τηγανητά
- Ἀπαγορευμένος συνδυασμός: κρέας μέ τυρί

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- The Encyclopedia of the Jewish Religion, Edited by Dr. R. J. Zwi Werblowsky and Dr. Geoffrey Wigoder, Massada press Ltd, Jerusalem- Tel Aviv, 1967
- JewishQuarterlyReview105:3, 2015: ἡ ραββινική παράδοση δέν εἶναι ἀπό το Σινά)
- Μεγάλη θεματική ἐγκυκλοπαίδεια Larousse, Τόμος 9
- Ἐγκυκλοπαίδεια Δομή, Τόμος 12
- Λῆμμα: Ἡ θρησκεία του Ἰσραήλ ἐν: Ἐτσικλοπέντια Μικραΐτ (= Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Βίβλου), Τόμ. Β', ἐκδόσεις Μπιάλικ, 1965 (στά ἑβραϊκά)
- Λῆμμα: Ἰουδαϊσμός ἐν: Οἱ Θρησκείες, Ἐκπαιδευτική Ἐγκυκλοπαίδεια, Ἐκδοτική Ἀθηνῶν, Τόμος 27, 1999
- Βασιλείου Μ. Βέλλα, Ἐβραϊκή Ἀρχαιολογία, ἐπιμελεῖα Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1980
- Emil Schürer, The History of the jewish people in the Age of Jesus Christ (175 B.C. – A.D. 135), Vol. I and vol. II, Revised by Geza Vermes and Fergus Millar and edited by Pamela Vermes, Edinburgh 1973and 1979 respectively
- Henry W. Soltau, The Holy Vessels and furniture of the Tabernacle, Kregel Publications, Grand Rapids, Michigan 49501, USA, Reprinted 1975
- Frédéric Manns, Jewish Prayer in the time of Jesus, Franciscan Printing Press, Jerusalem, 1994, Reprinted 2001
- Χα ΡαβΙ.Μ. Λάου, Γιαχαντούτ, Χαλαχάλ εμαασσέ, Τβαρίμ Σσεμπεαλπé(=

- Ίουδαισμός θεωρία και πράξις προφορική παράδοση), εκδόσεις: Modan Publishing House Ltd, Israel 1998 (στά έβραϊκά)
- Περί Πίστεως, Διαλογισμοί περί τῆς έννοίας τῆς Πίστεως καί τῆς ιστορίας της κατά τήν Ιουδαϊκήν παράδοση, τών: Moshe Halbertal, David Kurzweil καί Avi Sagi, εκδόσεις: Κέτερ, Ίσραήλ 2005 (στά έβραϊκά)
 - Shlomo Sand, Matai ve'ekh humtza ha'am hayehudi? , Resling 2008 καί στά έλληνικά: Πότε καί πώς έπινοήθηκε ό Έβραϊκός Λαός, εκδόσεις Πανδώρα, 2012)
 - Israël Shahak, Jewish History, Jewish Religion: The Weight of Three Thousand Years, Stylus Publishing, LLC, December 1994 (= Ισραήλ Σαχάκ, Έβραϊκή Ίστορία, Τόβάρος τριών χιλιάδων χρόνων, Έναλλακτικές εκδόσεις, Β' έκδ. 2009)
 - Χριστιανισμός και Θρησκείματα, Β' Λυκείου, ΟΕΔΒ, Αθήνα.
 - Α. Μιχαηλίδης, «Ίουδαισμός», Θρησκευολογικό Λεξικό, Αθήνα 2000, σ. 280-288.
 - Kessler, Edward. Τι πιστεύουν οι Εβραίοι; / Edward Kessler· μετάφραση Νίκος Κουφάκης · επιμέλεια σειράς TonnyMorris. - 1η έκδ. - Αθήνα : Ορφείας, 2007. - 135σ. · 20x13εκ. - (Τι Πιστεύουμε) Γλώσσα πρωτοτύπου: αγγλικά Τίτλος πρωτοτύπου: What Do Jews Believe? ISBN978-960-89162-8-9 (Σκληρό εξώφυλλο) [Κυκλοφορεί]
 - Google
 - Wikipedia
 - www.myriobiblos.gr
 - http://2lyk-peir-athin.att.sch.gr/portal/religion/texts/B_Judaism.pdf
 - http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm
 - http://www.youtube.com/watch?v=s1I6d0_OTSOA (Hatikva= έλπιδα· ό έθνικός ύμνος των Εβραίων)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=IFnWTz-7I0E> (Άπεικόνιση τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=W69CYkOTdng> (Τορά)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=NiyοPh9RoPU> (Έβραῖοι στό Τείχος τῶν Δακρύων)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=5gYf2IFC-X0> (Μελωδία τοῦ Έβραϊκοῦ Πάσχα)
 - www.religionfacts.com)
 - <http://redskywarning.blogspot.gr/2012/11/50.html> (ρατσισμός και φυλετισμός τῶν έβραίων)